

יום העצמאות תשפו - ונאמר לפניו שירה חדשה....

1. ויקרא (פרשת מצורע) פרק יד פסוק לד
פי תבאו אל ארץ פנען אשר אני נתן לכם לאחזה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם:

2. תלמוד בבלי מסכת הוריות דף י עמוד א
ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם, בשורה היא להם שנגעים באים עליהם, דברי רבי יהודה

3. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש חודש סימן תכח סעיף ג
סימן לקביעת המועדים; א"ת ב"ש, ג"ר ד"ק, ה"ץ ו"ף, פירוש: ביום ראשון של פסח יהיה לעולם ט"ב וסימן: על מצות ומרורים יאכלוהו. ביום ב' בו שבועות, וביום ג' בו ר"ה, ביום ד' בו קריאת התורה שהוא שמחת תורה, ביום ה' בו צום כיפור, ביום ו' בו פורים שעבר.

4. שמות (פרשת בא) פרק יג פסוק ה - ו
(ה) והיה כי יביאך ה' אל ארץ הפנעני והחתי והאמרי והחוי והיבוי אשר נשבע לאבותיך לתת לך ארץ זבת חלב ודבש ועבדת את העבדה הזאת בחדש הזה: (ו) שבעת ימים תאכל מצת וביום השביעי חג לה':

5. רש"י שמות (פרשת בשלח) פרק יד פסוק ה
איקטורין שלח עמהם, וכיון שהגיעו לשלשת ימים שקבעו לילך ולשוב וראו שאינן חוזרין למצרים, באו והגידו לפרעה ביום הרביעי. בחמישי ובששי רדפו אחריהם, וליל שביעי ירדו לים, בשחרית אמרו שירה, והוא יום שביעי של פסח, לכן אנו קורין השירה ביום השביעי:

6. ספורנו דברים (פרשת ראה) פרק טז פסוק ח - ט
(ח) וביום השביעי עצרת. נעצרו בו ישראל יחדיו לעבודת הא- ל יתעלה ושרו לו שירה בשביעי של חג המצות לפיכך נקדש אותו היום ולא תעשה מלאכה כי לולא זה לא היה השביעי קדוש כלל כמו שהוא הענין בחג הסכות שאין השביעי שלו מקרא קדש:

7. שמות רבה (וילנא) (פרשת בשלח) פרשה כג סימן ד
מיום שברא הקדוש ברוך הוא את העולם ועד שעמדו ישראל על הים לא מצינו אדם שאמר שירה להקב"ה אלא ישראל, ברא אדם הראשון ולא אמר שירה הציל אברהם מכבשן האש ומן המלכים ולא אמר שירה, וכן יצחק מן המאכלת ולא אמר שירה, וכן יעקב מן המלאך ומן עשו ומן אנשי שכם ולא אמר שירה, כיון שבאו ישראל לים ונקרע להם מיד אמרו שירה לפני הקדוש ברוך

8. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ז עמוד ב
ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: מיום שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו לא היה אדם שהודה להקדוש ברוך הוא עד שבאתה לאה והודתו, שנאמר הפעם אודה את ה'.

הבנת מהות השירה

9. מלכים ב פרק יח - יט
(כח) ויעמד רב שקה ויקרא בקול גדול יהודית וידבר ויאמר שמעו דבר המלך הגדול מלך אשור: (כט) כה אמר המלך אל ישיא לכם חזקיהו כי לא יוכל להציל אתכם מידו...: (א) והי כשמע המלך חזקיהו ויקרע את בגדיו ויתכס בשק ויבא בית ה': ... (לב) לכן כה אמר ה' אל מלך אשור לא יבא אל העיר הזאת ולא יורה שם חץ ולא יקדמנה מגן ולא ישפך עליה סללה: (לג) בדרך אשר יבא בה ישוב ואל העיר הזאת לא יבא נאם ה': (לד) וגנתי אל העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי: (לה) והי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה שמונים וחמשה אלף וישכימו בבקר והנה כלם פגרים מתים: (לו) ויסע וילך וישב סנחריב מלך אשור וישב בנינוה:

10. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צד עמוד א
ביקש הקדוש ברוך הוא לעשות חזקיהו משיח, וסנחריב גוג ומגוג. אמרה מדת הדין לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם! ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה שירות ותשבחות לפניך - לא עשיתו משיח, חזקיהו שעשית לו כל הנסים הללו ולא אמר שירה לפניך - תעשהו משיח? לכך נסתתם.

11. עמק ברכה הלל על הנס
הרב אריה ב"ר זאב פומרנצ'יק נולד בשנת תרס"ח (1908) בליטא. למד בבריסק והיה מקורב לגר"ז סולוביצ'יק.
לכאורה קשה, דמה תשובה היא זו שהשיב חזקיהו, דמפני שכבר נתפרסמו ניסיו וגבורותיו של הקדוש ברוך הוא בעולם מפני זה פטורין מלומר שירה, - וכי מפני זה אין צריך להודות ולהלל לה' עבור זה.

הלל ושירה שני עניינים שונים

12. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיז עמוד א
תנו רבנן: הלל זה מי אמרו? ... רבי אלעזר בן עזריה אומר: חזקיהו וסייעתו אמרוהו, בשעה שעמד עליהם סנחריב.

13. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיז עמוד א
אמר רב יהודה אמר שמואל: שיר שבתורה - משה וישראל אמרוהו בשעה שעלו מן הים. והלל זה מי אמרו? נביאים שביניהן תקנו להן לישראל, שיהו אומרים אותו על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבא עליהן, ולכשנגאלין אומרים אותו על גאולתן

14. גור אריה שמות (פרשת בשלח) פרק טו פסוק א
ולכך כתיב "אז ישיר" שהיה עולה בלבם לומר שירה, כלומר שהגיע בלבם השמחה מן הנס, ולא שהיו מכריחים עצמם אל השירה על ידי שכלם כאדם שהוא מכריח עצמו לדבר,

15. שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ד
א"ר אבא בר כהנא אמר חזקיהו תורה שאני עוסק בה מכפרת על השירה, א"ר לוי אמר חזקיהו מה אנו צריכין לומר נסיו וגבורותיו של הקדוש ברוך הוא כבר מודעת זאת מסוף העולם ועד סופו, לא כבר עמד גלגל החמה באמצע הרקיע וראו נסיו וגבורותיו של הקדוש ברוך הוא עד סוף העולם,

16. חבש פאר כד ב
עניני העולם הזה לא היו כל כך חשובים לחזקיהו להתעורר ולומר עליהם שירה, שחשב שהם מעיקים לעניני העולם הבא והקדושה האמיתי... עד שפתחה הארץ ואמרה שירה כי מצד קדושת הארץ וכבודה וברכת ה' עליה עם רוב קדושתה, זה גרם להכיר לכל שראוי לומר שירה על הצלחה גופנית של עם ה' בארץ ישראל בפרט

17. איכה רבה (וילנא) פתיחות סימן ל
ארבעה מלכים היו מה שתבע זה לא תבע זה, ואלו הן דוד ואסא ויהושפט וחזקיהו, דוד אמר (תהלים י"ח) ארדוף אויבי ואשיגם וגו' אמר לו הקדוש ברוך הוא אני עושה כן... עמד אסא ואמר אני אין בי כח להרוג להם אלא אני רודף אותם ואתה עושה, אמר לו אני עושה ... עמד יהושפט ואמר אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף אלא אני אומר שירה ואתה עושה, אמר לו הקדוש ברוך הוא אני עושה ... עמד חזקיהו ואמר אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה אלא אני ישן על מטתי ואתה עושה, אמר לו הקדוש ברוך הוא אני עושה

התבוננות בתמיכת ר"ע בבר כוכבא

18. תלמוד ירושלמי מסכת תענית פרק ד הלכה ה
תני ר' שמעון בן יוחי עקיבה ר' היה דורש [במדבר כד יז] דרך כוכב מיעקב דרך כוזבא מיעקב. ר' עקיבה כד הוה חמי בר

כוזבה הוה אמר דין הוא מלכא משיחא א"ל ר' יוחנן בן תורתא
עקיבה יעלו עשבים בלחייך ועדיין בן דוד לא יבא.

19. איכה רבה (וילנא) פרשה ב סימן ד

והיה שם בן כוזיבא והיו לו מאתים אלף מקוטעי אצבע, שלחו
לו חכמים עד מתי אתה עושה לישראל בעלי מומין, אמר להם
והיאך יבדקו, אמרו לו כל מי שאינו עוקר ארז מלבנון אל יכתב
באסטרטיא שלך, והיו לו מאתים אלף מכאן ומכאן ובשעה
שהיו יוצאין למלחמה היו אומרים לא תסעוד ולא תסכיף (אל
תעזור ולא תכשיל) הדא הוא דכתיב (תהלים ס') הלא אתה
אלקים זנחתנו ולא תצא אלקים בצבאותינו

20. רמב"ם הלכות מלכים פרק יא הלכה ג

ואל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות
ומופתים ומחדש דברים בעולם או מחיה מתים וכיוצא
בדברים אלו, אין הדבר כך, שהרי רבי עקיבא חכם גדול
מחכמי משנה היה, והוא היה נושא כליו של בן כוזיבא המלך,
והוא היה אומר עליו שהוא המלך המשיח, ודימה הוא וכל
חכמי דורו שהוא המלך המשיח, עד שנהרג בעונות, כיון
שנהרג נודע להם שאינו, ולא שאלו ממנו חכמים לא אות ולא
מופת

21. רמב"ם הלכות תשובה פרק ט הלכה ב

באותן הימים תרבה הדעה והחכמה והאמת שנאמר כי מלאה
הארץ דעה את ה' ונאמר ולא ילמדו איש את אחיו ואיש את רעהו,
ונאמר והסירותי את לב האבן מבשרכם, מפני שאותו המלך
שיעמוד מזרע דוד בעל חכמה יהיה יתר משלמה, ונביא גדול הוא
קרוב למשה רבינו, ולפיכך ילמד כל העם ויורה אותם דרך ה'

22. ענף יוסף על המדרש הרב חנוך זונדל (י' בכסלו תר"כ, 11859)]
לא שר"ע סבר שיהיה בן כוזיבא מלך בישראל כמו שיעדו הנביאים
על מלך המשיח... אבל הייתה מחשבתו של ר"ע שהיה בן כוזיבא
מפצו של הקב"ה... ולפי שהיה מקובל שקודם משיח בן דוד יבוא
משיח בן יוסף... לכן כשראה ר' עקיבא את הנסים והגבורות אשר
עשה בן כוזיבא, חשב בליבו שהוא שליח ההשגחה משיח אלקי
יעקב לענין המלחמות לבד'. אך ברמב"ם משמע שהיה מלך ממש

23. קבצים מכתב יד קדשו, כרך ב, ירושלים תשס"ח, קובץ ד, עמ' יח
בר (דרומא) [כוכבא] שאמר לא תסעוד ולא (תתקוף) [תכסוף],
ובניחותא אמר הלא אתה אלקים זנחתנו כו', היינו שיטת הלאומיות
שואמרים אם אין אני לי מי לי, ושאינן להשתמש בביטחון [בה'] לעניין
לאומי. אמנם כשיש דעת בקהלה הדבר ראוי שהתעוררות הגבורה
בכל מסיבותיה הינה דרכי התוצאות הראויות, ולפעמים כשהמצב
המוסרי מחייב שרק על ידי הכרזה של אם אין אני לי מי לי יאבד
כוח הביטחון מכמה לבבות שאינם מגיעות לכלל דעת את ד' ודרכיו
- הדבר שקול אם כדאי לאבד טובה רוחנית בשביל דבר עממי, ויש
פנים לומר שבהתגברותם של ישראל ירבו הקניינים הרוחניים
לעשות חיל עד שאין לחוש כלל להפסד המועט שמגיע לחסרי דעת.
ומכל מקום נראה שלא היה רוח חכמים נוחה מזה בזמן בית שני

התכחשות לטבעיות פוגמת במהלך

24. תלמוד בבלי מסכת יומא דף ט עמוד ב

ריש לקיש הוה סחי בירדנא, אתא רבה בר בר חנה יהב ליה ידא.
אמר ליה: אלהא סנינא לכו, דכתיב אם חומה היא נבנה עליה טירת
כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז, אם עשיתם עצמכם כחומה
ועליתם כולכם בימי עזרא - נמשלתם ככסף, שאין רקב שולט בו,
עכשיו שעליתם כדלתות נמשלתם כארז שהרקב שולט בו. (לכל בני
בבל שלא עלו בימי עזרא, ומנעו שכינה מלבוא מלשוב לשרות בבית שני.)

25. שו"ת ציץ אליעזר חלק ז סימן מח - קונ' אורחות המשפטים פרק יב
אנו רואים ולמדים מזה גודל ההרס הרוחני שגרם אי - היענותם של
כולם כאחד לעלות כחומה לקול הקורא של מי בכם מכל עמו ה'
אלקיו עמו ויעל, שבא בשעת הפקידה, עד כדי גרימת הסתלקות
השכינה והסרת ההשגחה המיוחדת להמשכת הפעלתם של ניסי
שמים מיוחדים על העם המחדש נעוריו לקיום עצמותו בארץ קדשו,
שכנראה לא עבדי העם נסים כאלה אלא בשוב כולם... והקפידה
היתה כל כך גדולה עד כדי שמירת השנאה על כך לבני בבל כעבור

דורות עד ימי רבה בר בר חנה, כפי שהושמענו על זה מביטוי של
ריש לקיש.

האם אין מאמר קדוש ונשגב זה שבחז"ל נוקב ויורד עד תהומה של
נפש האדם בישראל ודופק על דלתי נשמתו להתעורר ולעורר כל
חושי משכן - גופה ללמוד ממנו מוסר השכל, לפקוח עינים ולשקוד
לא לחזור עוד הפעם על השגיאה הגדולה של קשיחות לב ואי -
הקשבה לקול האדיר הקורא בחזקה בעת פקידתנו זו לכל דחי
ישראל בארצות פזורים: התאגדו ועלו, וביפה שעה אחת קודם, לציון
מכלל יופי. באו ורשו את הארץ והתאחזו בה, כי ה' דיבר טוב על
ישראל להביא עליו הטובה והברכה אשר דיבר ביד עבדיו הנביאים,
אלא להשיב לו ברצון ובשמחה - נפשית: הננו ועלינו.

26. כתב עת הצפירה ניסן תרעח

קבוצת אדמו"רים ורבנים תומכי היישוב היהודי בארץ ישראל, ובראשם ר' חיים מאיר
יחיאל שפירא, האדמו"ר מדרהוביץ

ובהיותנו עומדים ומקיים הפועי פתאום הרעיון הציוני בעולם, רעיון
שעשייתו על טהרת הקדוש הוא חובה על כל עם ישראל. אבל
אנחנו החרדים תחת להיות זריזין ומקדימין לקחת על שכמנו
עבודת הקודש של התישבות הארץ בדרך התורה והדת, ולאפשר
לנו ולבנינו ולבנותינו לקחת חלק בעבודה זאת על טהרת הקודש,
נסוגנו אחור והנחנו את המצוה הרבה והקדושה הזאת בידי הציונים

הכשולן של המרד - הריגת המגן הרוחני

27. איכה רבה (וילנא) פרשה ב סימן ד

שלוש שנים ומחצה הקיף אדריאנוס קיסר לביתר והיה שם רבי
אלעזר המודעי עסוק בשקו ובתעניתו ובכל יום יום מתפלל ואומר
רבש"ע אל תשב בדיון היום ולבסוף נתן דעתו לחזור (אדריאנוס) בא
כותי אחד ואמר לו: אדוני, כל זמן ש"אותה תרנגולת" מתפלשת
באפר אין אתה יכול לכבוש אותה. המתן לי ואעזור לך לכובשה.
מיד נכנס בסתר לעיר, ומצא את רבי אלעזר המודעי שהיה עומד
בתפילה. עשה עצמו לוחש באוזנו של רבי אלעזר המודעי. באו
ואמרו לבר כוכבא: דודך רבי אלעזר - חותר לעשות שלום עם
אדריאנוס! שלח בר כוכבא וקרא לאותו כותי. א"ל: מה אמרת לו?
א"ל: 'אם אומר לך הקיסר יהרוג אותי, ואם לא אומר לך אתה
תהרוג אותי... מוטב שאני איהרג, ולא יתפרסמו סודות הקיסרות...'
סבר בן כוזיבא שרבי אלעזר רוצה להשלים כיון שגמר רבי אלעזר
תפילתו שלח והביאו. א"ל: מה אמר לך הכותי הזה? א"ל: 'אין אני
יודע מה לחש לי באוזני, ולא שמעתי כלום שהייתי עסוק בתפילתי,
ואין אני יודע מה היה אומר לי בן כוזיבא נתמלא רוגז, בעט בו ברבי
אלעזר בעיטה אחת והרגו. יצאה בת קול ואמרה לו (זכריה יא, יז)
: הו' רעי האליל עזְבִי הצָן חָרַב על זְרוּעוֹ וְעַל עֵין יְמִינוֹ זָרְעוֹ יְבוֹשׁ
תִּיבֵשׁ וְעֵין יְמִינוֹ כָּהֵה תִּכְהֶה: - 'אתה סימית זרועם של ישראל
וסימית עין ימינם, לפיכך זרועך שלך יבוש תיבש ועין ימינך כהה
תכהה'. מיד גרמו עונות ונלכדה ביתר, ונהרג בן כוזיבא, והביאו
ראשו לפני אדריאנוס. אמר: מי הרגו לזה? אמר לו אחד מלגיונו:
אני הרגתי. א"ל: לך והראה לי גוויתו... שלח להביאו, ומצא נחש
כרוך על צוארו. א"ל: אילו לא א-להיו הרגו לזה מי היה יכול לו?
וקרא עליו: (דברים לב) 'אם לא כי צורם מכרם

28. מאמרי הראי"ה מכתב לבני עקיבא

מרבי עקיבא אורן של ישראל אשר בשמו אתם נקראים בבחינת
איגודכם, היו נא מכוונים לשלשת הסימנים המצינים לנו לדורות את
קדושתו העליונה, שהם: ראשית אהבת התורה עד לכדי מסירות
נפש של סבל בלתי גבולי, הדעה היסודית שסם החיים של האומה
ומכון גאולתה אין לו תוכן אחר כי אם זאת התורה שהיא "חיינו
ואורך ימינו". השנית ההכללה "כולהו סתימתאה אליבא דרבי
עקיבא" פלגים רבים הולכים וזורמים, מתניתין, תוספתא, ספרי,
ספרא וכו' אבל הכל בא מתוך אותו הים הגדול, תורתו הכוללת של
רבי עקיבא (עיין סנהדרין פ"ו). התורה תורת חיינו כל פלגיה
המתגלים ברוח וכל הפלגים המתגלים בחיי האומה, ממנה הם
זורמים, ולאחדם עם מקורם הברוך לנצח אנו נדרשים.
...והשלישית היא מדת רבי עקיבא המיוחדת, שהיא מתעוררת
עכשיו בזמן צמיחת הישועה, להיות לנו לאור עולם, התלהבות
ומסירות לחזק כל חזון של גאולה ותחיה לישראל וארצו. ודוקא
מפני שהחזון בשעתו נכשל, ובר כוכבא נפל ועמו נפל ישראל
בבחינת חירותו הלאומית, בטוחים אנו כי תורת אמת אשר בפה
קדוש יבוא תור לה, והתור הזה הולך ובא, ולא תקום פעמים צרה,
ולא לחנם לחם ישראל מלחמת קיומו ונצחו עד דור אחרון ועד בכלל.

שירה היא נביעה פנימית שבאה מתוך הכרה גדולה בגדלות ה' ומתוך ההבנה שהמפגש עם הגדלות הזו תובע ממני להיות חלק מהעניין. שירה אינה אמירת תודה אלא הרבה מעבר. השירה גורמת לנו לפעול עם א-ל מתוך ההבנה שהוא הנותן לך כוח לעשות חיל. יום העצמאות הוא יום של שירה גדולה, יום בו אנו מתחברים למהלך הגאולי הגדול בו אנו שרויים.